

Література:

1. Dimes, R., & de Villiers, C. (2023). Hallmarks of integrated thinking. *The British Accounting Review*, 56(1), 101281. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.bar.2023.101281>

2. Osborn J.A New Business Philosophy: Introducing the Integrated Thinking Principles. *International Federation of Accountants*. March 15, 2022. URL: <https://www.ifac.org/knowledge-gateway/contributing-global-economy/discussion/new-business-philosophy-introducing-integrated-thinking-principles>

3. Белова І., Семенишена Н. Інтегрована звітність інституційних одиниць: інтерпретаційне поле концепту. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2020. Випуск 2. С. 16-32. DOI: <https://doi.org/10.35774/ibo2020.02.016>

4. Кебко В.В., Попко Є.Ю., Остапчук С.М. Розвиток інтегрованої звітності на основі онлайн-технологій. *The Second Special Humanitarian Issue of Ukrainian Scientists. European Scientific e-Journal*. 2022. № 3(18). С. 17-29. Ostrava: Tuculart Edition. DOI: <https://doi.org/10.47451/ecn2022-04-02>

5. Бездушна Ю.С. Методологія обліку і оцінки фінансових інструментів та її застосування аграрними підприємствами. *Аграрний вісник Причорномор'я. Серія: Економічні науки*. 2010. Вип. 53. С. 18-23.

УПРАВЛІННЯ ФОРМУВАННЯМ МАШИННО-ТРАКТОРНИХ ПАРКІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Петров В.М., кандидат економічних наук, доцент,
Державний біотехнологічний університет, м. Харків, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1693-2545>

Навроцький Я.Ф., кандидат економічних наук,
Національний науковий центр
«Інститут аграрної економіки» м. Київ, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4677-5306>

Важливою особливістю сільського господарства як сфери матеріального виробництва є високий рівень диференціації й диверсифікації технологій виробництва продукції. Особливо чітко це простежується у рослинництві, де результативність технологічного процесу тісно пов'язана з біологічними циклами росту й розвитку сільськогосподарських рослин та, на відміну від галузей тваринництва, де виробництво продукції відбувається, як правило, у штучних умовах

(худоба і птиця протягом року перебувають у спеціалізованих приміщеннях, де є можливості створювати оптимальні умови для їх утримання), у вирішальній мірі залежить від природних факторів. Сьогодні у науковій літературі поширена думка, що в Україні урожай багатьох кращих сортів і гібридів сільгоспкультур, що вирощуються навіть за найновітнішими технологіями, на 70 % залежить від непередбачуваних погодних умов. Сучасна фундаментальна наука наголошує на тому, що у найближчій перспективі не вдасться повністю виключити вирішальний вплив багатьох факторів навколишнього середовища на рівень і якість урожаю [1].

Сьогодні сільськогосподарські підприємства багатьох регіонів України вирощують доволі широкий перелік сільськогосподарських культур (зернових, зернобобових, технічних, овочевих), які характеризуються пластичністю щодо умов вирощування. У той же час підходи до обґрунтування і застосування окремих технологічних процесів у них суттєво різняться. Так, наприклад, якщо при вирощуванні озимої пшениці у південних степових областях усі зусилля виробників у системі основного і передпосівного обробітку ґрунту спрямовуються на збереження і накопичення вологи у ньому, то у північних поліських регіонах навпаки, надмірне перезволоження верхнього орного шару вимагає більш інтенсивних його обробітків за мети забезпечення кращого випаровування та аерації. Крім того, відмінні у складових агрокліматичного потенціалу за окремими регіонами сприяють диференціації видового і расового складу бур'янів, шкідників і хвороб навіть на одних і тих самих культурах, що також справляє суттєвий вплив на технічне забезпечення відповідних заходів щодо їх захисту тощо.

На рівень технічної оснащеності та структуру машинно-тракторних парків сільськогосподарських товаровиробників також суттєво впливають їх організаційні, економічні і фінансові можливості. Навіть у межах однієї адміністративно-територіальної одиниці різні за рівнем концентрації аграрного потенціалу і фінансовою спроможністю господарства при вирощуванні однієї культури можуть використовувати принципово відмінні технологічні рішення. Так, невеликі за розмірами землекористування фермерські господарства з традиційним набором недорогих силових і робочих машин невеликої потужності і продуктивності дуже часто застосовують усталену технологію основного полицевого обробітку ґрунту з обертанням верхнього орного шару, у той час як крупні аграрні формування корпоративного типу з великими земельними банками мають

беззаперечні організаційні та фінансові переваги щодо впровадження сучасних інноваційних технологічних рішень у царині комплексного основного, перед- та після посівного обробітку (наприклад, технології no-till, mini-till, strip-till) тощо.

У сукупності наведені природні, технологічні, організаційні, економічні та фінансові чинники створюють ситуацію, за якої у вітчизняному сільському господарстві використовується широкий асортимент різних за призначенням, продуктивністю, умовами використання технічних засобів. До того ж більшість з них використовується протягом року обмежений проміжок часу бо дуже часто машини характеризуються низьким рівнем універсальності, експлуатаційні й витратні матеріали, запасні частини для них не уніфіковані (не є взаємозамінними). Все це призводить до того, що вартість техніки у галузі є надто великою у порівнянні з вихідним продуктом.

Занепад вітчизняного тракторного і сільськогосподарського машинобудування, лібералізація зовнішньоторговельних відносин разом з відсутністю виваженої державної технічної і митної політики у галузі призвели до надходження в Україну великих обсягів сільськогосподарської техніки іноземного виробництва. Відсутність системності й обґрунтованості у цих процесах створює ситуацію, коли на ринок одночасно надходять машини багатьох виробників, різні за потужністю і продуктивністю, у багатьох випадках недостатньо пристосовані до місцевих умов і технологій виробництва сільськогосподарської продукції. Так, сьогодні в Україні лише самохідних зернозбиральних комбайнів західних виробників використовується більше 100 модифікацій. Швидкими темпами розвивається ринок іноземної техніки, що вже була у використанні, і до того ж багато її модифікацій вже зняті з серійного виробництва [2-5].

Основними методами визначення потреби сільськогосподарських підприємств у технічних засобах та складання плану їх експлуатації є нормативний, розрахунково-конструктивний та економіко-математичний. За повної відсутності державного контролю за формуванням структури посівних площ у господарствах, великого різноманіття технічних засобів (перш за все іноземного виробництва), чисельності варіантів їх комплектування організувати ефективну роботу щодо централізованого визначення науково-обґрунтованих нормативів потреби у техніці не виявляється можливим, бо це потребує, як мінімум, наявності усіх марок силових і робочих машин у мережі відокремлених зональних (регіональних)

підрозділів Українського науково-дослідного інституту продуктивності агропромислового комплексу у різних регіонах та значних обсягів фінансових ресурсів безпосередньо для організації та проведення великих обсягів відповідних польових досліджень.

Розрахунково-конструктивний метод орієнтований на прості обчислювальні засоби. У ситуаціях, які не потребують суттєвих змін виробничої програми, його застосування дозволяє обґрунтовувати правильні управлінські рішення щодо оптимального комплектування машинно-тракторних парків. Загальний принцип розрахунково-конструктивного методу полягає у визначенні потреби за окремими видами сільськогосподарських машин і знарядь за найбільш напруженими періодами їх використання. У сучасних умовах господарювання використання даного методу може бути ефективним у невеликих за розмірами сільгоспідприємствах, наприклад, у фермерських господарствах.

У сучасних умовах ведення господарської діяльності у галузі найбільш доцільним методом визначення оптимальної структури машинно-тракторних парків у сільськогосподарських підприємствах є економіко-математичний. За наявності у господарстві персональних електронно-обчислювальних машин з відповідним програмним забезпеченням та підготовлених фахівців, застосування цього методу дозволяє опрацювати велику кількість можливих варіантів для підприємства будь-якої спеціалізації з будь-яким рівнем концентрації виробництва та звести до мінімуму витрати часу на визначення оптимального складу та плану використання машин і знарядь. Ще більший ефект тут досягається при плануванні складу машинно-тракторного парку на перспективу, коли є необхідність оцінити доцільність змін у технологіях та марочному складі сільгосптехніки (наприклад, при переході на альтернативні системи землеробства).

За застосування будь-яких методичних підходів, розрахунок потреби у техніці повинен бути науково обґрунтованим і передбачати купівлю (залучення) у першу чергу тих зразків машин і обладнання, яких сільськогосподарське підприємство найбільше потребує для формування раціональної структури машинно-тракторного парку для якомога повного забезпечення виконання запланованих обсягів механізованих, транспортних та інших робіт в оптимальні агротехнічні терміни з мінімальними експлуатаційними та накладними витратами на їх одиницю.

Література:

1. Петров В.М. Удосконалення технічного забезпечення сільського господарства. *Економіка АПК*. 2010. № 12. С. 98-102.
2. Петров В.М., Токар А.В. Забезпечення зернозбиральними комбайнами сільського господарства України та іноземних країн. *Вісник Харк. нац. аграр. ун-ту. Серія «Економічні науки»*. Харків : ХНАУ, 2010. № 6. С. 81-89.
3. Навроцький Я.Ф. Забезпечення аграрного виробництва сільськогосподарською технікою: сучасний стан та перспективи. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. Ужгород : УНУ, 2019. Т. 2. № 28. С. 55-60
DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2019-28-41>
4. Петров В.М. Забезпечення сільськогосподарських підприємств України збиральною технікою. *Вісник Харківського національного аграрного університету. Серія «Економічні науки»*. Харків : ХНАУ, 2019. № 2. С. 150-166.
DOI: <https://doi.org/10.31359/2312-3427-2019-2-150>
5. Петров В.М. Формування ринку зернозбиральних комбайнів в Україні. *Економіка АПК*. 2020. № 4. С. 43-53. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202004043>

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ВИТРАТ

Пилипенко С.М., кандидат економічних наук, доцент,
Львівський національний університет
імені Івана Франка, м. Львів, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1145-5663>

Новак У.П., кандидат економічних наук, доцент,
Національний лісотехнічний університет України, м. Львів, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4133-7139>

Пилипенко В.С., здобувач вищої освіти,
Національний лісотехнічний університет України, м. Львів, Україна

Трактування будь-якої економічної категорії ускладнюється через існування різних наукових шкіл та підходів до їх тлумачення. Різні школи можуть мати відмінні уявлення про сутність та значення певних понять. Чітке визначення сутності та змісту понять є запорукою для запобігання помилок при управлінні та прийнятті стратегічних рішень. Особливо це стосується такої складної категорії, як витрати.

У контексті марксистської економічної теорії витрати часто розглядаються у контексті виробництва. К. Маркс визнавав, що виробництво товарів вимагає витрат робочої сили, сировини і матеріалів, обладнання та інших ресурсів. У своїх працях К. Маркс